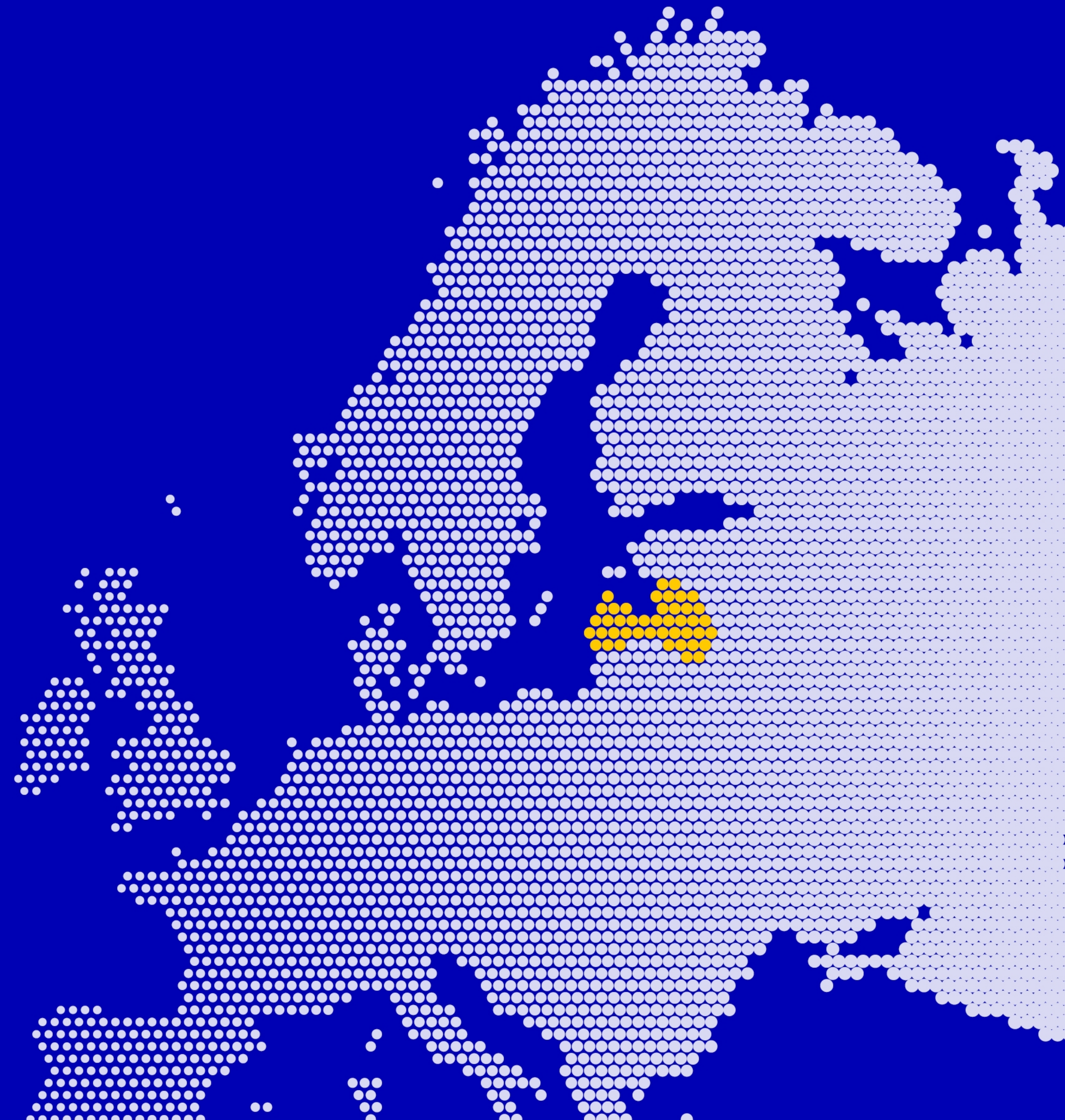

izpratni par zinātnes nozīmīgumu: rīcībpolitikas rekomentācijas, kas tapušas pētījuma rezultātā

VIDZEMES
AUGSTSKOLA

researchLatvia[★]
Value Through Knowledge

• Gatis Krūmiņš, Dr. hist.,

• Vidzemes Augstskolas vadošais pētnieks

2022. gada 15. marts, Rīga & Lēdurga & Valmiera

Saturs

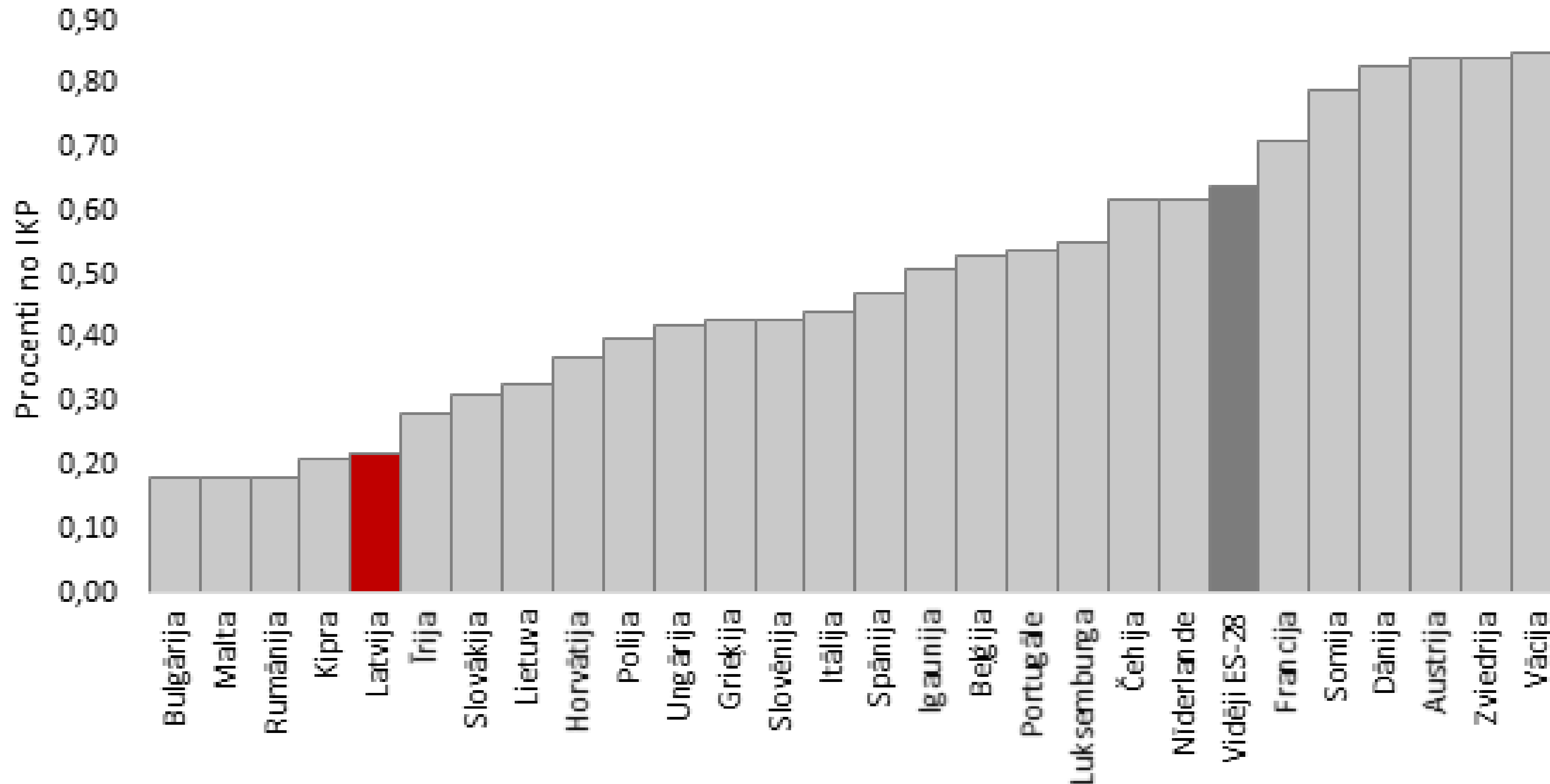
- Konteksts
- Pētījuma rezultāti un nodevumi
- Rīcībpolitikas rekomendācijas
- Ko darīt tālāk

Zinātnes komunikācijas mērķa grupu pētījums (2018-2021):

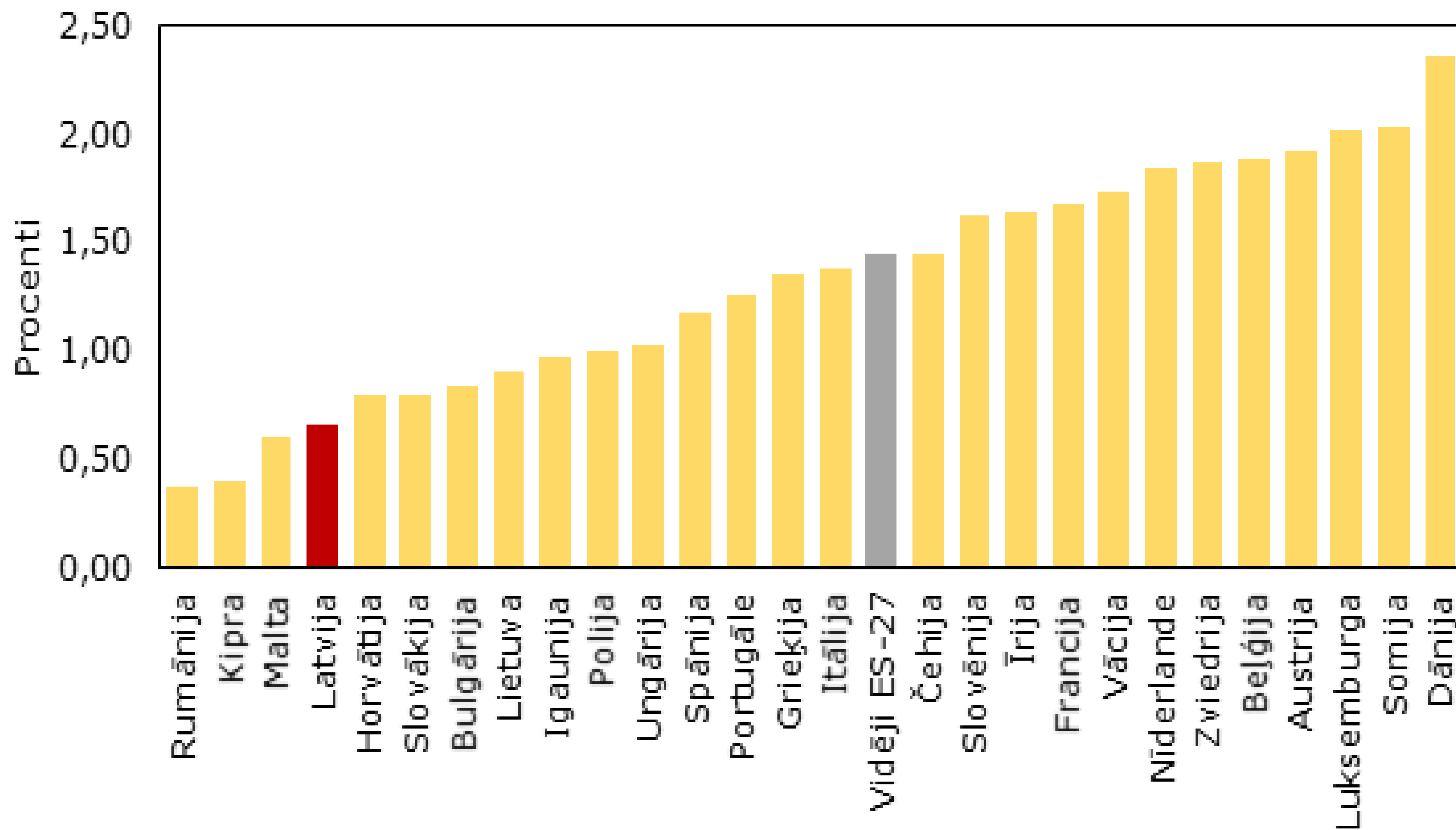
Pētījums ir nepieciešams, **lai palielinātu zinātnes ietekmi** uz Latvijas ekonomikas un sabiedrības procesu attīstību un **nodrošinātu ceļu uz Eiropisku zināšanu sabiedrību**, kas ir vērsta uz iekļaujošu ekonomikas izaugsmi un ilgtspējīgu attīstību.

Neskatoties uz zinātnes kritiski svarīgo lomu sabiedrības un ekonomikas attīstībā, pašreiz **Latvijas sabiedrība nav izpratnes par zinātnes lomu** un pieprasījuma pēc zinātnes. (...) zinātne pašreiz nav politiskajā dienas kārtībā, **zinātnes finansējums Latvijā ir katastrofāli zems.**

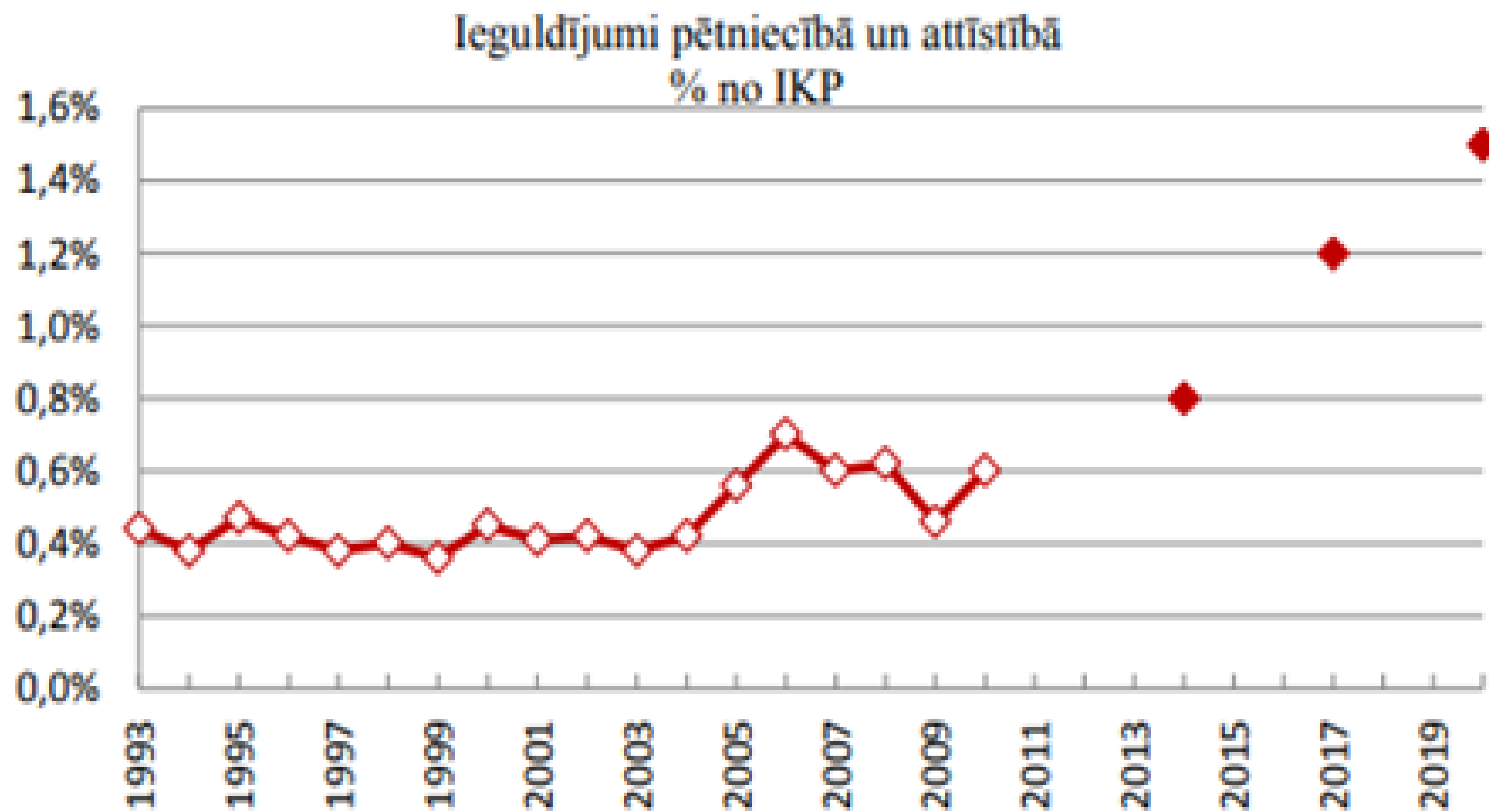
Valsts budžeta ieguldījumi pētniecībai un attīstībai ES-27 valstīs (% no IKP 2018. gadā)

Zinātnisko darbinieku skaits (PLE) ES-27 valstīs (% no kopējā nodarbināto skaita, 2018. gadā)

Nacionālajā attīstības plānā (2014 – 2020) iezīmētie ieguldījumi pētniecībā un attīstībā

*Datu avots: EM, CSP
Proгноzes: PKC*

Kas tika izdarīts:

- Tika radīta **zināšanu bāze turpmākajai zinātnes ietekmes palielināšanai Latvijā** no stratēģijas un komunikācijas perspektīvas
- Tika izvēlētas zinātnes komunikācijas **prioritāras mērķa grupas** un veikta to **attieksmju, vajadzību un vēlmju izpēte**, definēti komunikācijas **kanāli un pasākumi**, kas būtu adresēti atbilstoši katrai mērķa grupai
- Izstrādātas rīcībpolitikas rekomendācijas

IEINTERESĒTI UN POZITĪVI

«Ieinteresētie»
19%

«Kritiskie»
(Kritiski ieinteresēti)
17%

«Nenoliedz»
6%

«Pretrunīgie»
(attieksmi nav noformulējuši)
12%

«Noraidošie»
(jūtas apdraudēti)
8%

«Apšauboši»
14%

«Nezinoši»
(neinformēti)
14%

«Nezināmi»
10%

APŠAUBA VAI JŪTAS APDRAUDĒTI

NEZINA UN NEIZPROT

Piecas **prioritārās** mērķa grupas

- **Zinātnieki** (t.sk. augstskolu mācībspēki, doktoranti);
- Politisko un uzņēmējdarbības **lēmumu pieņēmēji un ietekmētāji**;
- Aktīvie **uzņēmēji**;
- **Jaunieši** (un skolotāji);
- Latvijas sabiedriski aktīvā un pētniecības **diaspora** ārvalstīs.

Natural Sciences

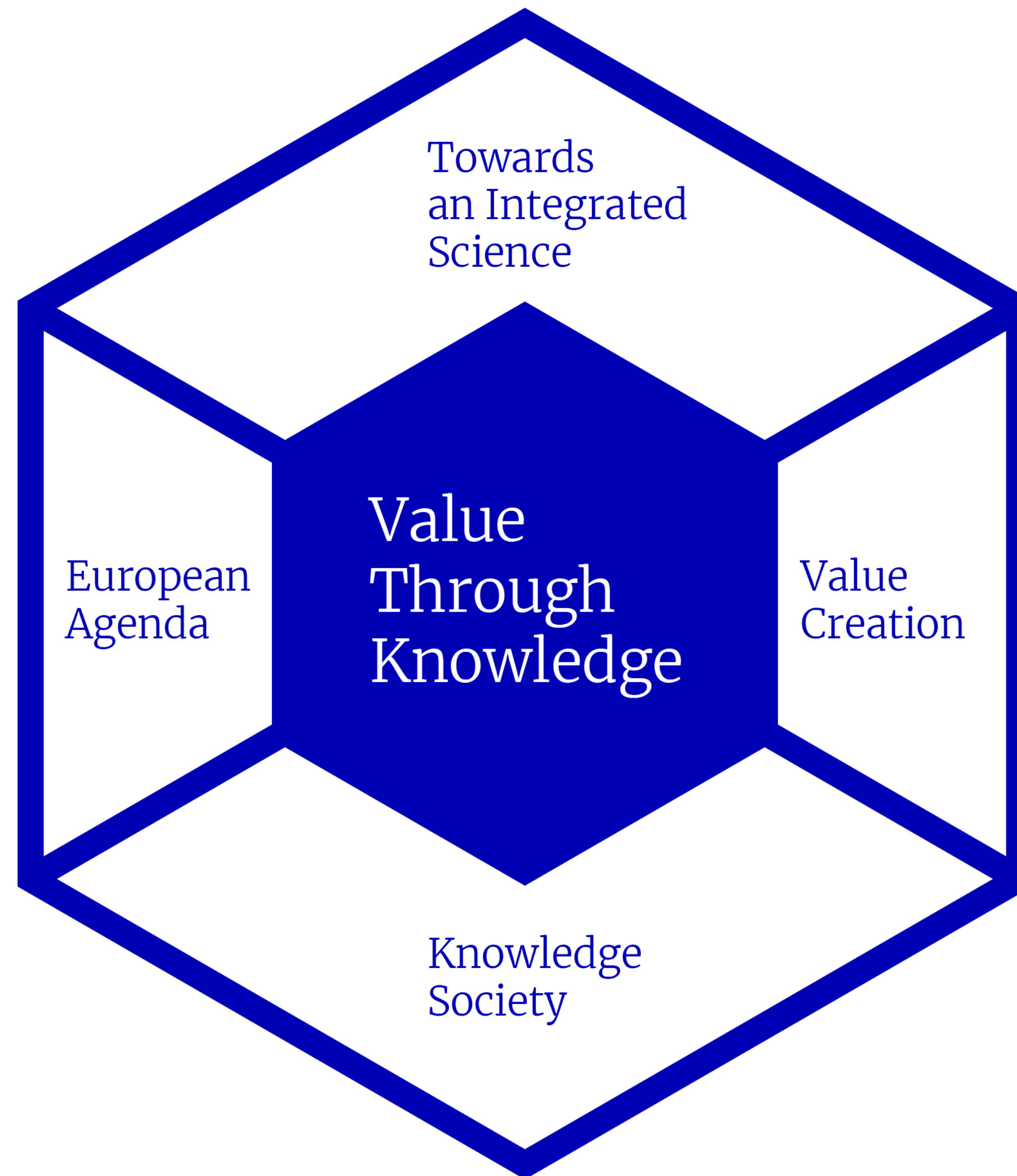
Transformation through networking
Towards new frontiers
The quantum leap of excellence
The nature of Big data

Engineering Sciences

Dimensions of breakthrough
Truly multidisciplinary
ICT for better societies

Sciences in Arts and Humanities

Identity and politics
Transforming to address
new challenges
Local knowledge and heritage

Medicine and Health Sciences

Integration of medical research
Developing research excellence
Specialization and innovation

Bioeconomy

Bioeconomy for sustainable development
Divergence of subjects,
convergence of fields
Natural and national advantages

Social Sciences

Identity and security
Everything is social
Standards to hold up

Zināšanu sabiedrība ir mūsu bērnu nākotne
Zinātne veido gudru un kritisku sabiedrību
Zinātne nodrošina pārtikušu nākotni
Zinātne – izglītības sistēmas
augstākais mērķis
Zinātne ir savas tautas vērtību kopšana

Latvijas zinātnieki
ir Eiropas zinātnieki
Latvijas zinātnieki risina
globāli nozīmīgas problēmas
Latvijas zinātne ir starptautiska
Latvijas zinātni līdzfinansē
Eiropas Savienība

researchLatvia*
Value Through Knowledge

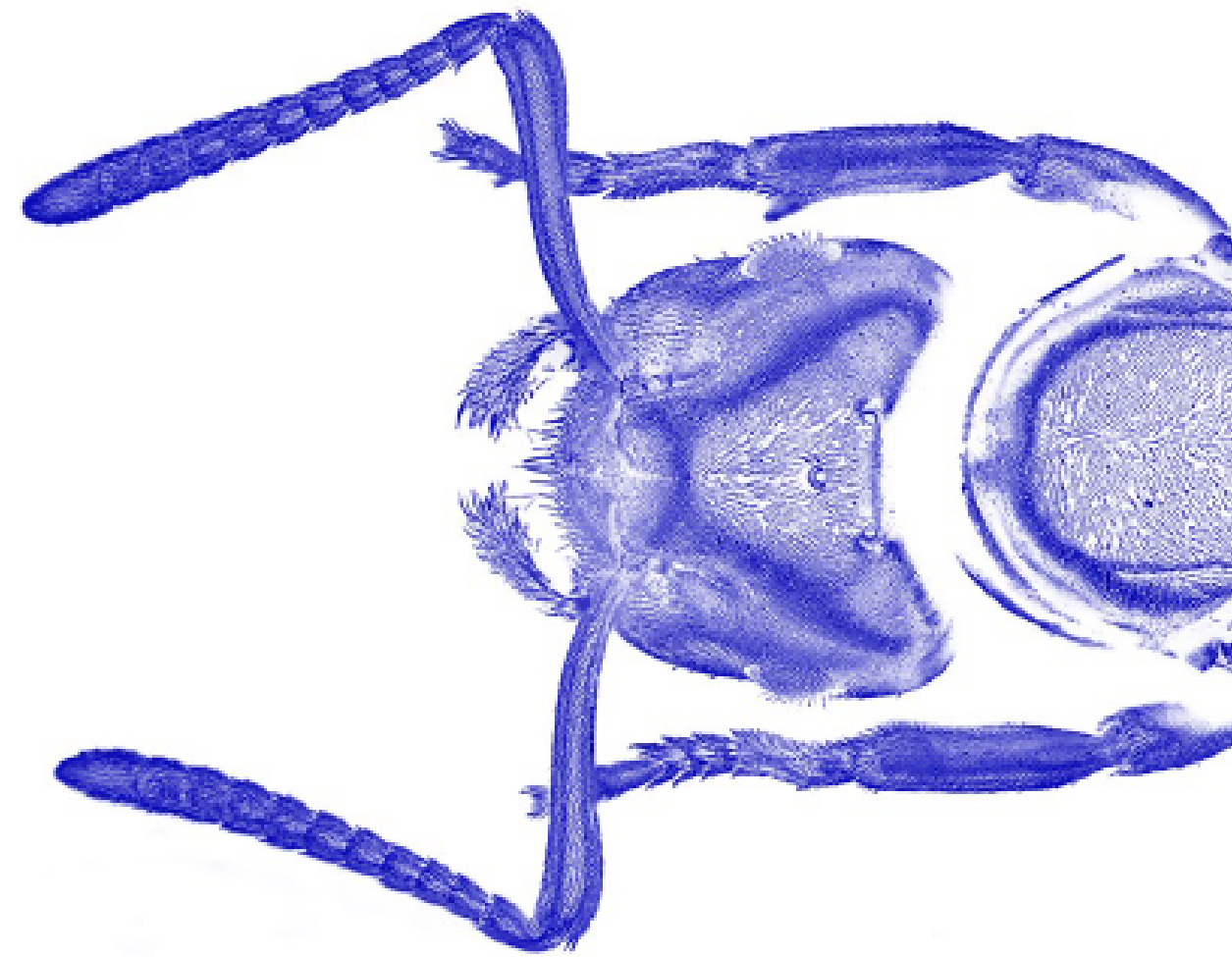
Zinātne stiprina valsti un sabiedrību
Zinātne stiprina ekonomiku
Latvijas zinātnieku pētījumi
rada vērtību.

Dažādu nozaru zinātnieku sadarbība
rada pārsteidzošus atklājumus

Latvijas zinātne ir daļa no starptautiskās
zinātnes

Arī tu vari palīdzēt zinātnei

Pielietojums Latvijā

Nākotnes zinātnieki

Domugraudi: 212 jaunas perspektīvas

Jaunieši par zinātni un savu nākotni jeb "par neironu sinapšu ģenerēto gribu saprast nesaprotamo un izzināt vēl nezināmo". Īpaši ieteicama visiem, kas saistīti ar izglītību un atbild par zinātnes attīstību Latvijā.

// STRATĒGISKAIS POZICIONĒJUMS

6:54

Latvijas zinātnieki var
Eiropas vērtības praksē
Fokuss uz rezultātiem

Eiropas
dimensija

Zināšanu
vērtība

Celā uz
integrētu
zinātni

Pielietojums COVID-19

Rīcībpolitikas rekomendācijas (bez cenzūras) I

Problēmas rada zinātnes un inovāciju (attīstības) politikas dalījums starp Ekonomikas un Izglītības un zinātnes ministrijām. Radikālākais risinājums būtu **abu ministriju apvienošana**, nosakot tai vienotu politisku vadību.

Solis koordinētākas politikas virzienā būtu vienotas **Zinātnes, izglītības un inovāciju padomes izveide** (Apvienojot LZP, AIP, VIAA, LIAA). Šie soļi ievērojami veicinātu koordinētākas valsts politikas īstenošanu stratēģiski svarīgu ilgtermiņa un vidēja termiņa mērķu sasniegšanā.

Rīcībpolitikas rekomendācijas (bez cenzūras) II

Ievērojamus resursus zinātniskās institūcijas un politikas veidotāji patērē attiecīgi dažādu atskaišu sagatavošanā un izvērtēšanā. Papildus slogu uzliek ES finansētu projektu administrēšana.

Samazinot birokrātisko slogu, abās pusēs (institūcijas un ierēdniecība) parādītos iespēja **vairāk domāt par stratēģiju, attīstības jautājumiem**. Iespējams, varētu pārņemt **ASV labo praksi**, piemēram, NSF finansēto projektu administrēšanā.

Rīcībpolitikas rekomendācijas III

Pieredzes apmaiņa institūcijās, kuru politika tiek veidota un uzraudzīta.

Lai labāk izprastu zinātnisko institūciju ikdienas darbu un tā specifiku, rekomendējoši būtu **visiem ierēdņiem vienu nedēļu gadā doties pieredzes apmaiņā uz zinātniskajām institūcijām, iesaistoties to darbā.** Tas būtu attiecināms arī uz projektus uzraugošajām institūcijām (**CFLA, VIAA, LZP** u.t.t.).

Rīcībpolitikas rekomendācijas IV

Nepieciešama skaidra atbildības nodalīšana starp zinātnes stratēģisko komunikāciju un zinātnes komunikāciju. Zinātnes stratēģiskā komunikācija (**komunikācija, kas ir orientēta uz ilgtermiņa mērķu sasniegšanu, ir cieši saistīta ar valsts stratēģiju un nacionālā līmeņa stratēģisko komunikāciju**) ir valsts pārvaldes (IZM un tās pakļautībā esošo struktūru) uzdevums un atbildība, savukārt zinātnes komunikācija (zinātnes popularizēšana) – zinātnisku institūciju un zinātnieku atbildība

Rīcībpolitikas rekomendācijas V

Nepieciešama zinātnes stratēģiskās komunikācijas vidēja termiņa plāna izstrāde (par pamatu ņemot ZTAIP (2021. – 2027.) – visu šo plānu, ne tikai rīcības virzienu, kas atrunā zinātnes komunikāciju, tāpat arī nacionālā līmeņa plānošanas (NAP 2021. – 2027.) un stratēģiskās komunikācijas izstrādes).

Paredzēt finansējumu ZTAIP (2021. – 2027.) definēto ar zinātnes komunikāciju saistīto uzdevumu īstenošanai, vai arī iesaistītajām pusēm skaidrot, kā (un vai) to ir plānots izdarīt bez finansējuma.

Rīcībpolitikas rekomendācijas VI

Nepieciešams iespēju robežās veicināt **zinātnes komunikācijas kultūras stiprināšanu zinātniskajās institūcijās**. To veicinātu sekojoši rīcības virzieni:

- Apmācības zinātnisko institūciju darbiniekiem (administrācijai un zinātniekiem);
- Projektu īstenošanas nosacījumos skaidri iestrādāt zinātnes komunikācijas komponenti (paredzot arī finansējuma un darba stundu novirzīšanu);
- Doktorantūras studiju programmās iekļaut zinātnes komunikāciju kā neatņemamu programmu sastāvdaļu.

Rīcībpolitikas rekomendācijas VII

Veikt **periodisku sabiedrības attieksmes pret zinātni monitoringu**.

Ne retāk kā reizi četros piecos gados ir jāveic padziļināta analīze, lai varētu izsekot pārmaiņām un precizēt ieplānotos zinātnes stratēģiskās komunikācijas virzienus. Pētījuma dizainu izstrādāt, lai tas ir īstenojams pusgada laikā (kvantitatīvo un kvalitatīvo datu ievākšana un analīze, ziņojuma sagatavošana). Rekomendējoši, lai dati būtu salīdzināmi ar šī pētījuma rezultātiem.

Rīcībpolitikas rekomendācijas VIII

Izsludināt 2022. vai 2023. gadu par **zinātnes gadu**, un šo iniciatīvu saistīt ar nepieciešamību palielināt finansējumu zinātnei atbilstoši NAP (2021. – 2027.).

Šobrīd reālistiski izsludināt 2023. gadu, kad ir plānots Pasaules Latviešu zinātnieku kongress.

Zināšanu sabiedrība: gudra un uzņēmīga sabiedrība

Gudra (izglītība un zinātne) un **uzņēmīga** (inovācijas)

Izglītība, zinātne un inovācijas ir vienlīdz svarīgas komponentes zināšanu sabiedrības veidošanā.

Zināšanu sabiedrība ir gudra un uzņēmīga sabiedrība, kas apzinās izglītības un zinātnes vērtību un spēj to sasniegumus izmantot īstermiņa un ilgtermiņa problēmu risināšanā.

Ko darīt tālāk?

- Apzināt iespējas un sākt strādāt (komunikācijas plāns);
- Sadalīt darbus (stratēģiskā komunikācija/komunikācija);
- Iesaiste (zinātniskās institūcijas u.c. partneri);
- Izpratnes vairošana (apmācības – visiem un regulāri);
- Monitorings (periodiski skatāties, vai un kas mainās).

Sākam domāt par nākamo vidējā termiņa plānošanas periodu (*tas (nākotne) pienāks ātrāk, nekā mums šobrīd šķiet, un neatkarīgi no tā, vai mēs to vēlēsimies vai nevēlēsimies*).